

ZÁPIS

Zápis z obhajoby disertační práce

Student:	Ondřej Dufek
Datum narození:	26. 7. 1986
ID studia:	314928
Studijní program:	Filologie
Studijní obor:	Český jazyk
Název práce:	„Kritická analýza jazykových ideologií v českém veřejném diskurzu“
Jazyk práce:	čeština
Jazyk obhajoby:	čeština
Školitel:	prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.
Oponenti:	doc. Mgr. Václav Cvrček, Ph.D. Mgr. Kamila Mrázková, Ph.D.
Datum obhajoby:	13. 6. 2018
Místo obhajoby:	FF UK, nám. Jana Palacha 2, Praha 1, místnost č. 26
Termín:	řádný
Předseda komise:	prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.
Přítomní:	prof. PhDr. Petr Mareš, CSc., prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc., doc. Mgr. Václav Cvrček, Ph.D., Mgr. Kamila Mrázková, Ph.D., doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D.

10:34 Předseda komise prof. PhDr. Petr Mareš, CSc., zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil studenta.

10:35 Školitel seznámil přítomné stručně se svým hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření.

10:40 Student seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Sdělil zejména:

Nejprve představil vlastní návrh definice jazykových ideologií, kterou uplatňuje v analytické části práce. Dále výběrově zmínil sekundární literaturu, s níž během výzkumu pracoval. Součástí některých prací zabývajících se jazykovými ideologiemi jsou i klasifikace jednotlivých jazykových ideologií. Student srovnával své poznatky z vybraného materiálu především s klasifikací Istvána Lanstyáka. Ten vymezuje celkem 237 jazykových ideologií různého druhu. Student dále představil cíle svého výzkumu a výzkumné otázky. Např. jaké jazykové ideologie charakterizují český diskurz? Jsou ve shodě se zjištěními dosavadních studií?

Student dále představil užitou metodologii. Jedná se o korpusový přístup ke kritické analýze diskurzu (CDA). K této metodologii student přistupuje s kritickým náhledem,

snaží se dopátrat, nakolik může být korpusový přístup k CDA řešením různých výtek proti CDA samotné. Zvláštní pozornost věnoval metodologii analýzy klíčivosti.

Student přistoupil k analýze klíčových slov kombinací metrik log-likelihood a Cohenovo *d*. Východiskem dat bylo 6 návrhů jazykových zákonů. Na základě tohoto materiálu student vytvořil dva (sub)korpusy. První korpus byl korpus parlamentní, který obsahoval texty diskusí k návrhům jazykových zákonů. Druhý korpus pak obsahoval mediální texty ze stejného období, tedy mediální reflexe návrhů zákonů. V případě analýzy klíčivosti student používal ještě referenční korpusy. U textů oponentů a proponentů student srovnával klíčová slova generovaná na pozadí opačného korpusu, a to za tím účelem, že tato strategie měla poukázat na největší rozdíly. Druhým krokem analýzy pak byla analýza klíčových slov definovaných na pozadí téhož referenčního korpusu. Některá jsou shodná, na ty se pak student podrobněji zaměřil a podrobil je kolokační analýze (z toho důvodu, že konkrétní klíčové slovo může být užito různě). Dále pak student přistoupil ke konkordanční analýze.

Student konstatoval, že se v materiálu objevily překvapivě výrazné shody oponentů s proponenty v parlamentním diskurzu. Jednalo se především o tyto jazykové ideologie: axiologismus, protektivismus, purismus. Větší odlišnosti se pak dají pozorovat v mediálním diskurzu. Oponenti kritizovali častěji než proponenti a užívali delegitimační strategie. Student dále data kriticky interpretoval. Došel k tomu, že se v diskurzu konstruuje jednonárodnostní stát, který, zdá se, opomíjí menšiny. Diskurz je konstruován tak, že čeština náleží Čechům jakožto příslušníkům národa. Tyto představy mj. odporují českému ústavnímu rámci. Na závěr student ještě reflektoval získaná data se zřetelem k dosavadním poznatkům.

10:55 Oponent doc. Mgr. Václav Cvrček, Ph.D., seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Oponent požádal studenta o objasnění následujících bodů:

(1) V části práce, která se věnuje diskusi určování klíčivosti, student uvádí jako nevýhodu určování klíčivosti nedostatek pozornosti věnované disperzi. Tuto kritiku (která zaznívá i od jiných autorů) oponent považuje za jednostrannou. V případě výzkumného úkolu, který si student předsevzal, je vhodné analýzu založit na klíčových slovech, která se objevují pravidelně v celém korpusu, resp. diskurzu. Rovnoměrná disperze slova je

povětšinou důležitým vodítkem, v jiných výzkumných úkolech však vhodná být nemusí. V některých případech je naopak cenná informace o nevyváženém, a přesto prominentním užití určitých lexémů. To je ale požadavek, který jedna univerzální metoda identifikace klíčových slov nemůže uspokojit. V některých případech může analýza těžit naopak z toho, že klíčová slova mohou být úzce vymezená.

(2) Student zvolil jako metodologickou metriku kombinaci log-likelihood jakožto testu statistické významnosti a Cohenova d jakožto ukazatele velikosti účinku. Tyto míry jsou v pracích diskurzivně-analytického zaměření běžně používány, ale jejich užití se neobejde bez diskusních poznámek. Cohenovo d má blízký vztah k t -statistice, což vyžaduje dodržení některých parametrů zkoumaných dat. Užití Cohenova d se v nerespektování základních předpokladů blíží asociační míře t -score, tu lze dle oponenta považovat za překonanou. Oponent proto položil studentovi otázku, proč namísto Cohenova d nepoužít jiné testy jako např. Cramerovo V , které má stejný vztah k chí-kvadrátovému rozdělení, jako má Cohenovo d k t -rozdělení, s tou výhodou, že chí-kvadrát normalitu dat (jakožto parametr zkoumaných dat) nepředpokládá. Použitý log-likelihood má chí-kvadrátové rozdělení.

(3) Koncepce křížové analýzy jednotlivých subkorpusů se zdá být dobře promyšlená a pokouší se o nastínění různých pohledů. Prospělo by ale, kdyby interpretace dat byla založena na jasné hypotéze, kterou má porovnání s konkrétním referenčním korpusem testovat. Bylo by rovněž vhodné zopakovat parametry, s kterými bude identifikace klíčových slov probíhat (hladina významnosti, hodnoty Cohenova d).

Matoucí je, že některá klíčová slova jsou demonstrována i na promluvách, které nepatří do zkoumaného (sub)korpusu.

(4) Co se týče analýzy materiálu, výsledky každého porovnání jsou uváděny soupisem tabulek a tematického členění. Oponent položil otázku, jaký je smysl takové kategorizace klíčových slov, když se s nimi dál v interpretaci výrazněji nepracuje. V některých případech pak dochází ke zpětnému zpochybnění této klasifikace, např. ve chvíli, kdy detailnější analýza ukazuje na to, že domnělá sémantická skupina je tvořena pouze lexémy užitými v přeneseném významu.

(5) Student v práci na jednom místě zvažuje výhodnost užití Mann-Whitneyho testu, nedostatečně jasně však vysvětlil, co má na mysli tím, že se test „obejde bez arbitrární hodnoty dostatečnosti“.

(6) Systematické uvádění referenčního korpusu při analýze kolokací je matoucí. V jakém smyslu se referenční korpus v kolokační analýze uplatňuje?

(7) Na základě interpretace student dochází ke zjištění, že v diskurzu o češtině značně převládá protekcionistický přístup. Podle některých autorů do značné míry tento postoj formuje celou českou kodifikační praxi. Jedná se zde především o koncept „syndromu národního údělu“ (SNÚ). Ten podle monografie Zdeňka Starého *Ve jménu funkce a intervence* povstal z negativního hodnocení jazykového vývoje češtiny v baroku. Je možné mezi tímto konceptem a současným diskurzem vysledovat nějaké paralely? Do jaké míry se na převládání protekcionistických postojů k jazyku podílí lingvisté jakožto konstruktéři diskurzu, že o jazyk je nutno pečovat, tedy i celková kodifikační praxe?

11:03 Oponentka Mgr. Kamila Mrázková, Ph.D., seznámila přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Oponentka vyzvala studenta, aby se vyjádřil k následujícím otázkám a komentářům:

(1) Student byl dotázán, proč v práci se sekundární literaturou nezohlednil i monografii Zdeňka Starého *Ve jménu funkce a intervence*.

(2) V práci jsou analyzovány návrhy zákonů různého druhu. Chybí zde však rozlišování, zda jde o korpusové, nebo statusové plánování. Bylo by zároveň dobré vědět, o co přesně v návrzích zákonů šlo.

(3) V mediálním korpusu je obsažen i text prof. Alexandra Sticha *Šlechtné bouchnutí do stolu čili Jazykový zákon*. V tomto textu se autor vymezuje proti zákonu korpusového plánování. Na základě toho je zařazen mezi odpůrce návrhů jazykových zákonů, v závěru textu se však uvádí, že by autor uvítal, kdyby státním jazykem (úředním) byla čeština. Text by tedy zároveň mohl být přiřazen k proponentům jazykových zákonů. Proč se zde text neobjevil?

(4) Oponentka se vyjádřila ke spojení korpusové analýzy a CDA. Kvantitativní analýza má mít podle ní v analýze diskurzu pouze podpůrnou roli, umožňuje poukázat na větší či menší statistickou významnost analyzovaných jevů. Vlastní analýza je v disertační práci provedena tak, že jsou vždy uvedena klíčová slova jednotlivých subkorpusů a poté i

nejčastější kolokáty těchto klíčových slov. Postupně jsou eliminována ta slova, která z různých důvodů nejsou pro analýzu jazykových ideologií zajímavá, např. proto, že se vztahují k procedurálním záležitostem. Nakonec se autor dostává ke slově, která pro zkoumané téma významná jsou, používají je obě strany sporu, i ve stejných kolokacích. Klíčová slova jsou analyzována v původním kontextu a na základě toho jsou pak identifikovány jazykové ideologie. Ke kvalitativní analýze se tak autor práce podle oponentky dostává kostrbatou oklikou. Sám proces analýzy je komentován velmi detailně, tyto komentáře jsou nutné vzhledem ke zvolené metodě, ale nejsou podstatné pro předmět zkoumání. Po těchto komentářích autor přechází k citacím souvislejších pasáží ze subkorpusů, jejich obsah je pak východiskem pro identifikaci konkrétních jazykových ideologií.

(5) Při analýze klíčových slov mohou uniknout synonymní prostředky. Jazykové ideologie, metafory a diskurzivní strategie mohou být vyjádřeny prostředky, které nemají dostatečnou frekvenci na to, aby se dostaly mezi klíčová slova. Sečetli-li bychom různé lexikální variace nějaké metafory, mohli bychom dospět k podobné frekvenci, jakou mají klíčová slova. Některé podstatné věci tak nemusí být zohledněny. Např. se jedná o delegitimizaci (pomocí nominačních strategií). Oponenti návrhů zákonů delegitimizují navrhovatele zákonů tím, že poukazují na jejich příslušnost ke komunistické straně. Tato strategie se v parlamentním korpusu projevuje v klíčovém slově *soudruh* (3 výskyty), v mediálním korpusu v klíčovém slově *komunista* (34 výskytů). Zdá se tedy, že je tato strategie v parlamentním diskurzu spíše okrajová. Delegitimizační strategie je však spojena i se slovy *totalita*, *cezura* a *komunismus*. Tato slova se ale mezi klíčová slova nedostala.

(6) Oponentka poprosila studenta o objasnění formulace „Velmi potřebný by byl výzkum argumentace pro ideologie o češtině“. Ideologie jsou dle oponentky předpoklady argumentace pro něco jiného, pro samotné ideologie se neargumentuje.

(7) Jak v analyzovaném diskurzu funguje metafora/ideologie organicismu?

11:16 Student reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky.

(1) Student vysvětlil uvádění referenčního korpusu. Referenční korpus používal jen pro analýzu klíčivosti, pro kolokační analýzu je jeho použití irelevantní. Pokud je někde

referenční korpus uveden, smyslem je jen koheze textu, tedy udržování návaznosti na to, jak / za jakých podmínek bylo příslušné lemma identifikováno jako klíčové slovo.

(2) SNÚ může představovat užitečný náhled na to, z jakých zdrojů ideologie vycházejí (tedy na jejich historickou oporu). To by mohlo výklad obohatit. Lze se domnívat, že ideologie pramení (částečně?) v SNÚ a/nebo v novodobé regulaci jazyka. Je to ale spojeno s dalšími nezodpovězenými otázkami, např. jak dobře izolovat vliv kodifikace na jazykové ideologie, jak bezpečně poznat, že to, co v diskurzu jazyka je, je zapříčiněno regulací jazyka. Otázkou je také, jak správně rozhodnout, zda nejsou zdroje připsatelné něčemu jinému, např. sociopolitické situaci, resp. její vizi. Otázkou také je, zda spolu regulace jazyka a jazykové ideologie (resp. jazyková ideologie protektivismu) jen korelují, nebo zda se jedná o silnou kauzalitu. Doc. Mgr. Václav Cvrček, Ph.D., zmínil, že svou poznámkou reagoval pouze na studentovo tvrzení o překvapivé shodě mezi oponenty a proponenty jazykových zákonů. Hypoteticky se zde dá uvažovat o sdíleném podloží, tímto podložím by mohlo být právě podloží lingvistického popisu, který si každý vštěpuje během školní docházky. V takovém případě však podiv není na místě. Na to reagoval doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., poznámkou, že v parlamentu se reprodukuje přesně to, co se poslanci naučili ve škole, shoda je tudíž naprosto samozřejmá.

(3) Student dále vysvětlil favorizaci metrik zohledňujících disperzi. Je si vědom toho, že něco, co se objeví v jedné části, může být relevantní pro celý text. Metriky však použil s ohledem na cíl práce, kterým byl popis diskurzu v úplnosti a snaha zachytit to, co je převažujícím způsobem charakteristické.

(4) Student vysvětlil využití Cohenova d tím, že na rozdíl od jiných vhodných alternativ je implementováno do korpusového softwaru LancsBox. Použité nástroje představovaly vhodný kompromis mezi tím, jak by bylo potřeba materiál analyzovat, a mezi tím, co se doopravdy nabízí k použití. Důvody byly tedy čistě pragmatické. Těmto důvodům oponent Václav Cvrček rozumí, bylo by však vhodné je u výhod a nevýhod explicitně uvést.

(5) K sémantické kategorizaci student přistoupil proto, aby bylo možné přehledněji a snáz nakládat společně s (potenciálně) souvisejícími klíčovými slovy. I když pak v následujícím kroku soudržnost některé kategorie zpochybnil, její uvádění podle něj má smysl pro dokumentaci postupu analýzy, aby byla co nejověřitelnější. Jednalo se tedy o

popis postupu konkrétních kroků, o popis analýzy směřující od klíčových slov k diskurzu. Na to reagoval oponent doc. Mgr. Václav Cvrček, Ph.D., dotazem, zda toto patří do interpretace. Je otázkou, zda dávat do interpretace tabulky pouze za tím účelem, aby se čtenář něco dozvěděl, pokud jsou pouze meziproduktem.

(6) Dále se student vyjádřil k užitečnosti korpusu k analýze diskurzu. Podle něj má korpusová CDA několik významných výhod, např. nabízí možnost zpracování velkého množství dat a především možnost odhalení pravidelností, které mohou lidskému čtení uniknout, nebo mu ani nemusí být přístupné. Na tuto poznámku reagovala oponentka tím, že doložitelnost a poctivost se spíše spojuje s tím, že výzkumník přečte texty celé. I při lidském čtení čtenář přijde na to, že text obsahuje některá opakuje se slova. Student na tuto výtku reagoval vyjádřením, že kvantitativní stránka nemá být samoúčelná, nemá být užívána pouze za tím účelem, aby analýza působila věrohodně. Záleží také na samotném materiálu, parlamentní diskurz by bylo možné přečíst celý, s rozsáhlejšími materiálem už by ale mohly být spojeny problémy. Student zároveň zdůraznil, že korpusový přístup nemá být jediným a posledním náhledem na diskurz, měl by se ideálně doplňovat ještě s jinými přístupy. Analýza klíčivosti je zároveň dobrou cestou „dovnitř“ diskurzu, může ukázat, o čem diskurz primárně je. Potenciálně důležitá je k tomu ale i intuice a znalosti „vně“ diskurzu, zjištění získaná postupy z jiných disciplín apod.

(7) Ideologie jazykového organicismu se v materiálu objevuje pouze u oponentů jazykových zákonů, metafora JAZYK JAKO ŽIVÝ ORGANISMUS je však „otevřená“ i opačným náhledům, např. že *jazyk může být napaden, nakažen nemocemi*. Takové metafory implikují, že jazyk potřebuje péči, ochranu před hrozbami.

(8) To, že student v práci explicitně nediskutuje obsah jazykových zákonů, je opomenutím, student je toho názoru, že by to bylo v práci užitečné, ačkoli pro analýzu, kterou provedl, to není úplně nezbytné. Nebylo však záměrem tyto informace neuvést.

11:45 Oponenti (a školitel) se vyjádřili k vystoupení studenta. Oponenti ani školitel nemají k tomuto vystoupení již žádná další doplnění.

11:46 Předseda komise zahájil diskusi.

V následné diskusi vystoupili:

Doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D, se na studenta obrátil se třemi otázkami. První otázka se týkala toho, nakolik je hlavním cílem práce zmapovat, jaké ideologie existují. Není nutné

se zabývat zákony a jejich konkrétním zněním, ale pokud se proti sobě v analýze staví dvě skupiny (pro a proti), potřebuje čtenář vědět, kterým směrem tyto zákony šly, tj. zda obsahem všech těchto zákonů byl požadavek ochrany.

Student odpověděl, že jediným návrhem zákona, který se vymyká, je pozměňovací návrh k novele zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání z let 2002/2003. V tomto případě se jedná o jiný, stručný pozměňovací návrh, že by se v médiích měla objeovat spisovná čeština. Ostatní návrhy zákonů mají vesměs stejný základ, jádro se opakuje. Navrhovatelem byla ve všech případech komunistická strana s jedinou menší personální výjimkou. Doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., reagoval připomínkou, že mohl být zohledněn například živnostenský zákon, v němž je obsažena krátká zmínka o jazyce. Záleží vždy na konkrétním vymezení, tedy na tom, co výzkumník považuje pro konkrétní analýzu za důležité.

Další otázka se týkala Lanstyákovy vymezení jazykových ideologií. Student ve své práci navrhuje ještě jednu ideologii navíc. Doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D., tedy studenta vyzval, aby tuto ideologii vyznačil pomocí Lanstyákových struktur. Zároveň doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D., vyjádřil domněnku, že zmíněný civilismus nepovažuje za ideologii specificky jazykovou. Student na tyto komentáře reagoval zdůrazněním, že Lanstyákovu klasifikaci rozhodně nepovažuje za bezproblémovou. Je otázkou, zda se proti sobě staví jedno přesvědčení, nebo systém přesvědčení.

K těmto komentářům se dále vyjádřil prof. PhDr. Petr Mareš, CSc., poznámkou, že se jazyk v případě takové ideologie bere za něco, co není důležité, že je pak důležitější status občana. Být občanem státu pak zároveň neznamená být nositelem jazyka. S tímto komentářem vyjádřil doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D., souhlas, a to poznámkou, že se z toho právě vytrácí jazyk. Otázkou pak také je, co znamenají státní zájmy, zda jsou to zájmy státu, nebo zájmy občanů daného státu.

Student na tyto komentáře reagoval tím, že jím navrhovaný jazykový civilismus by byl blízký Lanstyákovu etatismu (tj. přesvědčení, že mezi státem a národním jazykem je velmi silná vazba), ovšem namísto národního aspektu by byl kladen důraz na obywatelský princip. Zároveň uvedl, že se jedná pouze o postřeh a návrh založený na konkrétní provedené analýze, z jiné perspektivy by se civilismus nemusel potvrdit jako svébytná jazyková ideologie.

Na toto vyjádření reagovala Mgr. Kamila Mrázková, Ph.D., poznámkou, že se nemusí potvrdit jako explicitní jazyková ideologie, jazykové ideologie jsou však ze své podstaty implicitní, lidé o nich mnohdy nepřemýšlejí, tohle je názor občanského charakteru. K této formulaci se vyjádřil doc. PhDr. Jiří CSc., že lidé ideologie obvykle nemají, zastávají pouze názory, postoje. Jazyk je pak jejich součástí. Představa, že lidé nějakým způsobem jazyk řeší, je pouze představa lingvistů. Jedná se o promítání toho, co se lidé dozvědí ve škole, a zároveň promítání konkrétního názoru na svět a na regulaci světa. Nejedná se tedy čistě o jazykovou ideologii. Student reagoval odpovědí, že otázka, zda je adekvátní vypracovat jedno, nebo více přesvědčení, a je-li rozumné mluvit o nich samostatně, by si vyžadovala delší diskusi a další analýzy. K tomu se vyjádřil doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., poznámkou, že se jedná o analytickou operaci, která je obhajitelná pouze tehdy, pokud bude sloužit jako analytický nástroj. Projevil nesouhlas s Lanstyákovou klasifikací a dále zmínil, že pokud pomůže něco vysvětlit, je to v pořádku, ale na tom, že se pak ze všech těchto okolností vyjímá jazyk, se nic nezmění.

Doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D., vyjádřil svůj kritický postoj k formulaci, že z diskurzu vyplývá požadavek jednonárodnostního státu a že spojení jazyka s národem neodpovídá ústavnímu rámci. Zmínil práci dr. Liska, který provedl šetření ohledně toho, zda lidé požadují, aby byl jazyk chráněn zákonem. Výsledkem bylo, že všichni respondenti požadovali, aby byl jazyk zákonem chráněn, ale zároveň drtivá většina chtěla, aby zákonem byly chráněny i menšiny. Doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D., se tedy studenta zeptal, zda se opravdu ve zkoumaném diskurzu objevily kroky k ohrožení národnostních menšin, zda by zmiňované jazykové zákony, pokud by vešly v platnost, ohrozily menšiny? Na tyto otázky student odpověděl, že nikde nebylo explicitně zmíněno jakékoli potlačení menšinových jazyků, jednalo se pouze o povzdechy nad konkrétními situacemi. Doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., v této souvislosti zmínil karlovarskou vyhlášku regulující užívání ruštiny. Student podal obecné vysvětlení, že cílem práce bylo postihnout, jak se o tom mluví, jak se to konstruuje v diskurzu. To, že se místy zvýrazňuje jedna strana mince a že je druhá složka méně přítomná, neznamena, že jsou ve vzájemném rozporu. Pouze se stane to, že pokud jedna strana převažuje, konstruuje se jako diskurzivně významnější.

Prof. PhDr. Petr Mareš, CSc., reagoval otázkou, co je v tomto případě korpusové a co statusové. Tj. např. zda se jednalo o vyjadřování názorů, že v určitých oblastech se smí

používat pouze určitý jazyk, nebo zda ve vztahu k dětem se smí používat pouze určitý jazyk. Další věcí je, že někdo bojuje proti cizojazyčným prvkům v jazyce (purismus). Jsou to tedy dvě různé věci. Na tuto poznámku reagoval doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., poznámkou, že laik nepracuje s korpusovým a statusovým plánováním. Mgr. Kamila Mrázková, Ph.D., zmínila, že korpusové a statusové plánování se v parlamentu objevilo, např. v souvislosti s vystaveným posudkem prof. Krause. Student tento komentář potvrdil, zmínil, že odkazy na lingvistická stanoviska v parlamentním korpusu byly. Zároveň zdůraznil, že nešlo o zákony jako takové, ale o to, nakolik se v debatách o nich tyto ideologie diskurzivně konstruují. Doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D., to okomentoval tím, že nerovnost konstruuje CDA, což způsobí samotný zákon, nikoli debaty o něm. Doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., dále zmínil, že nejde o to, že by postoje napříč komunikačními strategiemi byly stejné, ale že se jedná o rozdílné jazykové chování. Ideologie můžou sloužit zájmu jednotlivých (politických) participantů.

Doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., dále komentoval již zmiňovaný protektivismus a studentovu formulaci o „překvapivě výrazných shodách mezi oponenty a proponenty“. Zmínil, že na klíčových slovech by měly být pozorovatelné rozdíly v tom, že když obě strany tvrdí, že jazyk potřebuje ochranu, nemusí to nutně být totéž. Muselo by se tedy blíže nahlédnout do argumentace.

Student na tato tvrzení a výtky reagoval: Platí, že alespoň v základě se proponenti i oponenti návrhů jazykových zákonů shodují, problematičtější ale je to, zda opravdu tvoří úplně opoziční skupiny. Co se týče jazykových zákonů, nesouhlasili spolu, ale v ideovém podloží vykazují výrazné shody. Znamená to tedy, že obě strany tvrdí, že je potřeba jazyk chránit, ale rozdíl je v tom, že proponenti si myslí, že navrhovaný zákon tuto ochranu zařídí, kdežto oponenti jsou naopak toho názoru, že navrhovaný zákon tuto ochranu nezařídí.

Doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., to komentoval tvrzením, že obě strany tedy mají hodně společného, ale na povrchu se hádají, což považuje za velmi podstatné. Prof. PhDr. Petr Mareš, CSc., s tímto tvrzením souhlasil a zmínil, že by se mohlo jednat čistě o nástroj politických bojů. Bylo by tedy dobré tuto oblast detailněji prošetřit. Mgr. Kamila Mrázková, Ph.D., se k těmto názorům přiklonila, zmínila, že jazykové

zákony předkládají komunisté právě s nacionálním apelem, toho se pak drží i jejich odpůrci.

Doc. Mgr. Václav Cvrček, Ph.D., zmínil, že se přiklání k tomu, že to může být pouze argumentační strategie, část může být liberálnější, ale přesto volí takovou argumentační strategii, že říkají, že jejich protivník zvolil špatnou cestu.

Doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., dále komentoval studentovo zaměření se na autosémantika. Mezi klíčovými slovy synsémantika chybějí, mohlo by ale být velmi důležité např. synsémantikem *ale*. Student na tento komentář reagoval vysvětlením, že jeho rozhodnutí zaměřit se pouze na autosémantika bylo účelné, neznamená to ale, že si myslí, že by analýza funkčních slov neměla smysl. Pouze se soustředil na to, co se mu zdálo být nejdůležitější.

Doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc., zmínil, že právě v těch případech, kdy se zdá, že obě strany sporu tvrdí totéž, by mohla synsémantika pomoci při interpretaci.

12:15 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala zdvižením ruky, počet členů komise: 5 – přítomno členů komise: 3 – kladných hlasů: 3, záporných hlasů: 0. Obhajoba disertační práce byla klasifikována prospěl/a.

Zapisovatel: Bc. Martina Rybová

Jméno a podpis předsedy komise:
Prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.

Jméno a podpis dalšího člena komise:

DOC. MGR. ROBERT ADAM, Ph.D.

